

KNS Brannkonferanse 2016

Landrapport fra Norge

Innhold

KNS Brannkonferanse – Landrapport fra Norge	1
Omstrukturering	1
Arbeidsmiljø og helse.....	2
Forskning.....	2
Rutiner for å redusere eksponering for farlig røyk.....	3
Standard for vernebekledning	3
Likestilling og mangfold	4
Utdanning	5

KNS Brannkonferanse – Landrapport fra Norge

Nedenfor følger en landrapport fra Norge for konferansens tema:

- Omstrukturering
- Arbeidsmiljø og helse
- Mangfold og inkludering
- Utdanning

Omstrukturering

Brann- og redningstjenesten styres etter lover og forskrifter som blir gitt av Justis- og beredskapsdepartementet (JD) og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). De mest sentrale er brann- og eksplosjonsvernloven (brannloven) og forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen (dimensjoneringsforskriften)

Brannloven har som formål å verne liv, helse, miljø og materielle verdier mot brann og eksplosjon, mot ulykker med farlig stoff og farlig gods og andre akutte ulykker, samt uønskede tilsiktede hendelser, og den pålegger kommunene å sørge for etablering og drift av et brannvesen som kan ivareta forebyggende og beredskapsmessige oppgaver etter loven på en effektiv og sikker måte.

Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen (dimensjoneringsforskriften) skal sikre at enhver kommune har et brannvesen som er organisert, utrustet og bemannet, slik at oppgaver pålagt i lov og forskrifter blir utført tilfredsstillende. Videre skal forskriften sikre at brannvesenet er organisert og dimensjonert på (ROS-analyse).

Som en følge av at flere av Norges 428 kommuner har inngått interkommunale samarbeid om brannvesen er det pr. i dag ca. 280 brannvesen som drifter ca. 620 brannstasjoner/depot og som sysselsetter ca. 12.500 brantjenestemenn hvor 3.500 er heltidsansatte og 9.000 er deltidsansatte.

Justis- og beredskapsdepartementet (JD) ga 5. oktober 2012 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) i oppdrag å opprette og lede en arbeidsgruppe som skulle se på brann- og redningsvesenets organisering og ressurser. Arbeidsgruppens hovedoppgave var å utrede hvordan de samlede ressursene som blir benyttet i brann- og redningsvesenene i dag, kan benyttes best mulig og i samhandling med andre beredskapsaktører for å nå de nasjonale målene i St.meld. nr. 35 (2008–2009) Brann sikkerhet¹.

Dette arbeidet resulterte i Brannstudien 2013 hvor det blir redegjort for tre alternative modeller for ny organisering av brann- og redningstjenesten og hvor det blir anbefalt en modell som innebærer etablering av 18-19 brannvesen som følger den geografiske inndelingen til fylkeskommunene. Begrunnelsen for denne modellen var større og mer robuste brannvesen med ledelse på heltid og større fagmiljøer – spesielt innen brannforebygging.

Som en oppfølging av dette arbeidet fikk Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), i brev av 9.juni 2015, i oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet (JD) å utarbeide et beslutningsgrunnlag for ny organisering av brann- og redningsvesenet. Av oppdragsbrevet fremgår det blant annet at «*Mye tyder på at det er noe å vinne på en mer*

¹ Nasjonale mål St.meld. nr. 35 (2008-2009): færre omkomne i brann, unngå tap av uerstattelige kulturhistoriske verdier, unngå branner som lammer kritiske samfunnsfunksjoner, styrket beredskap og håndteringsevne og mindre tap av materielle verdier.

ensartet organisering nødetatene imellom» og at det i arbeidet med ny organisering av brann- og redningstjenester derfor er *«naturlig å se på muligheten for felles beredskapsgrenser for nødetatene snarere enn på fylkesgrensene, slik som Brannstudien foreslår»*. Gjennom Nærpolitireformen² har antall politidistrikt blitt redusert fra 27 til 12, og ordlyden i oppdragsbrevet er et tydelig signal om at regjeringen ønsker at også brann- og redningstjenesten skal organiseres etter samme lest.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) overleverte sitt beslutningsgrunnlag til Justis- og beredskapsdepartementet (JD) 1. desember 2015. Det blir i beslutningsgrunnlaget anbefalt at departementet med hjemmel i brannloven pålegger kommunene regionalt samarbeid om oppgaver innen brannforebygging og beredskap. Det blir videre anbefalt at Justis- og beredskapsdepartementet gir sin tilslutning til å igangsette revisjon av dimensjoneringsforskriften, samt at departementet gir sin tilslutning til en gjennomgang og vurdering av de interkommunale samarbeidsmodellene som følger av kommuneloven og IKS hvor hensikten er å få belyst grunnlaget kommunal styring og kontroll.

Beslutningsgrunnlaget er nå til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet, og det er foreløpig usikkert hva det endelige utfallet vil bli med hensyn til fremtidig organisering av brann- og redningstjenesten. Vi ser imidlertid at stadig flere kommuner inngår interkommunalt samarbeid gjennom etablering av interkommunale selskap (IKS) og at stadig flere kommuner knytter til seg til allerede eksisterende interkommunale samarbeid og interkommunale selskap.

Arbeidsmiljø og helse

Forskning

Fagforbundet tok høsten 2014 initiativ til et dialogmøte om kreft blant brann- og redningspersonell. Møtet ble holdt den 14. oktober, og foruten representanter fra Fagforbundet deltok representanter fra Brannmenn mot kreft, Det norske maskinistforbundet, LO, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Arbeidstilsynet, Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI), Kreftregisteret, Kreftforeningen og Oslo Universitetssykehus.

Hovedtema for møtet var derfor forebygging, yrkesskadeerstatning og behovet for videre forskning, og i dialogen om det videre arbeidet i forhold til kreftrisiko blant brann- og redningspersonell kom det frem at Kreftregisteret vil foreta en studie av registerdata (Fortid) gjennom prosjektet "Kreftrisiko blant brannmenn" og at STAMI vil kartlegge metoder for måling av eksponering (Nåtid).

I etterkant av dialogmøtet har Kreftregisteret sendt en orientering om deres arbeid med prosjektet "Kreftrisiko blant brannmenn". Målsetningen med prosjektet er å studere om yrkeseksponering som brannmann medfører risiko for å utvikle kreftsykdom. I første omgang ønsker de å etablere en kohort bestående av brannmenn fra brannvesen i de større byene i Norge fra 1950/1960-tallet og fram til i dag, og deretter koble denne til Kreftregisterets database. Planleggingen av prosjektet er i startfasen, og de vil derfor redegjøre for og diskutere ytterligere detaljer vedrørende kohorten og eventuelle undersøkelser av eksponeringsforhold senere i forløpet.

Det er videre etablert en forskergruppe med representanter fra Kreftregisteret og STAMI. For å sikre prosjektet nødvendig legitimitet, blant annet når de søker om tilgang til data/informasjon og økonomisk støtte, er det etablert en faglig referansegruppe med

² <https://www.regjeringen.no/no/tema/lov-og-rett/kriminalitet-og-politi/innsikt/narpolitireformen/id2398914/>

representanter fra partene og tilsynsmyndigheter. Dag Skaseth representerer Fagforbundet i referansegruppen. Han har i etterkant av dialogmøtet hatt kontakt med Krefregisteret, v/Kristina Kjørheim. Det har blant annet vært gjennomført et møte hos Oslo brann og redningsetat (OBRE) hvor brannsjef, personalsjef, fire fra Krefregisteret og Dag Skaseth deltok. OBRE er positive til å stille opp og Krefregisteret er i dialog med deres personalavdeling. Krefregisteret ønsker også å etablere et utvalg bestående av pensjonister for å intervju de om arbeidsmetoder i et historisk perspektiv.

Krefregisteret planlegger videre å starte opp med å orientere seg om hva som finnes av data/informasjon ved de større brannvesen, skrive prosjektplan(Nov.2014/Jan.2015), arrangere møte i referansegruppen for å diskutere prosjektplanen(Jan./Feb.2015), søke prosjektmidler fra Ekstra Stiftelsen, Krefeforeningen og evt. Forskningsrådet (Våren 2015) og søke Regional forskningsetisk komité og eventuelt Datatilsynet om etisk/juridisk godkjenning.

STAMI vil i første omgang foreta en kartlegging av hvilke metoder som finnes for eksponering og hvilket utstyr de har til disposisjon. I forhold til dette kom det innspill om at man burde se til hva slags eksponeringsmålinger som er gjort i andre land, f. eks Finland. Det ble også ytret et ønske om at STAMI foretar en kvalifisert vurdering av de studiene som er gjennomført i andre land, blant annet i forhold til hvor relevant disse er for norske forhold. Dette vil kunne gi en oppsummering av kunnskapsstatus i forkant av et eventuelt forskningsprosjekt hvor målsetningen er å få avkreftet/bekreftet at brann- og redningspersonell under innsats i dag blir eksponert for kreftfremkallende stoffer som kan gi grunnlag for yrkesskadeerstatning. Det ble også ytret et ønske om å måle i hvilken grad konkrete forebyggende tiltak bidrar til å redusere eksponeringen for kreftfremkallende stoffer.

[Rutiner for å redusere eksponering for farlig røyk](#)

Rutiner for å redusere eksponering av kreftfremkallende stoffer har mange steder blitt bedre, men mange steder er rutineene fortsatt for dårlige. Forebyggende arbeid er derfor viktig i forbundets arbeid. I samarbeid med Norsk brannmannsforum (NBMF) har Fagforbundet utarbeidet veiledningsheftet "Jobbe i farlig røyk". Et av siktemålene med veiledningsheftet er å bidra til å redusere risikoen for eksponering av kreftfremkallende stoffer blant brann- og redningspersonell. Veiledningsheftet har i 2014 blitt presentert på flere konferanser i regi av Fagforbundet. Det har også fått omtale i fagtidsskriftene Brann & sikkerhet og Brannmannen.

Tipshetet «Jobbe i farlig røyk» og plakat som viser rutiner for å redusere eksponering for farlig røyk er nå sendt alle landets om lag 280 brannvesen. Hvert brannvesen har fått tilsendt to tipshefter og en plakat til hver stasjon/depot. Det ble også sendt med følgeskriv som beskrev Fagforbundets arbeid som bidrar til å sette fokus på kreftrisikoen for brann- og redningspersonell. Alle brannvesen ble også oppfordret til å bidra med kr 50 pr. ansatt til STAMIs og Krefregisterets forskningsprosjekt som tar sikte på å studere om brann- og redningspersonells yrkeseksponering medfører risiko for å utvikle ulike former for kreftsykdom.

[Standard for vernebekledning](#)

Fagforbundet er engasjert i standardarbeidet med vernebekledningen som tar sikte på at den i fremtiden skal gi brukeren best mulig beskyttelse - også mot gjennomtrengning av kreftfremkallende stoffer og gasser. Fagforbundet, representert ved Dag Skaseth, arbeider her på den Europeiske arena gjennom CEN ved at vi deltar i utviklingen av standarder for verneutstyr.

Likestilling og mangfold

I 2011 utarbeidet Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, i samarbeid med brannvesen og fagorganisasjoner, rapporten «De siste villmenn i en ellers temmet verden - mangfold i brannvesenet». Det ble i denne rapporten kartlagt status, beskrevet barrierer og gitt forslag til tiltak for økt mangfold i brannvesenet.

Rapporten viser at andelen kvinner og personer med innvandrerbakgrunn er relativt lav i norske brannvesen - kun 3,7 prosent er kvinner og kun 0,6 prosent har innvandrerbakgrunn. Rapporten viser at 30 prosent av brannvesenene arbeider målrettet med holdningsskapende arbeid for mangfold, og at nærmere 60 prosent av brannvesenene ikke har planlagt og/eller gjennomført tiltak for å rekruttere kvinner og personer med innvandrerbakgrunn.

Det blir i rapporten identifisert seks barrierer mot økt mangfold i brannvesenet: Måten brannvesenene er organisert på, utdanningssystemet, rekrutteringssystemet, fysiske krav til utførelsen av yrket, forhold på arbeidsplassen og myter, tradisjoner og holdninger. Med bakgrunn i disse utfordringene foreslo arbeidsgruppen flere tiltak hvor hovedvekten ble lagt på de mer systemiske forholdene, slik som organisering, utdannings- og rekrutteringssystem. I tillegg foreslås det tiltak som rettes mot forhold på arbeidsplassen.

Partene i arbeidslivet ser fordelene med mangfold, og på de fleste arbeidsplasser er det søkelys på fordelene ved en mangfoldig sammensatt arbeidsstyrke. På bakgrunn av dette og på bakgrunn av den virkelige rapporten «De siste villmenn i en ellers temmet verden - mangfold i brannvesenet» tegner har Fagforbundet på flere måter satt fokus mangfold og inkludering i brann- og redningstjenesten.

Fagforbundet etablerte blant annet en egen faggruppe for kvinner som arbeider i brann- og redningstjenestens beredskapsavdelinger. Denne har blant annet arrangert egne seminarer for kvinner i brann- og redningstjenesten, skrevet artikler som setter søkelyset på utfordringene kvinner opplever i brann- og redningstjenesten og utarbeidet veiledningsheftet «Gravid og trygg på jobb i beredskap». I 2014 ble denne faggruppen lagt ned, men arbeidet videreføres i en felles faggruppe for brann, redning og forebygging. Bakgrunnen for dette er at Fagforbundet ønsker en helhetlig tilnærming til mangfold og inkludering i brann- og redningstjenesten, for det er et tema som angår alle – ikke kun kvinnene.

I Fagforbundets mål- og tiltaksplan for området brann, redning og forebygging fremgår det at man skal «Fremme mangfold og integrering» innen området brann, redning og forebygging. Det har derfor blitt satt fokus på dette temaet blant annet gjennom Fagforbundets årlige konferanse for brann- og redningspersonell – senest under Brannkonferansen 1.-3.mars 2016, hvor blant annet en representant fra Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) holdt et innlegg om seksuell trakassering og hvor en representant fra Södertörn Brandforsvarsforbund i Sverige holdt et innlegg om deres prosjekt «Självl klart». Temaet mangfold og inkludering har vært godt mottatt og det skaper engasjement blant konferansedeltakerne.

Fagforbundet og faggruppen for brann, redning og forebygging diskuterer nå hvordan man skal arbeide videre med temaet mangfold og inkludering. Det blir blant annet diskutert om Fagforbundet i samarbeid med Likestillings- og diskrimineringsombudet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, andre fagorganisasjoner og et eller flere brannvesen kan få igangsatt et prosjekt liknende «Självl klart». Fagforbundet vil med dette som utgangspunkt høsten 2016 utarbeide en skisse for et prosjekt og videre prosess.

Utdanning

Regjeringen varslet i Stortingsmelding 35 om Brannsikkerhet, at den ønsket å nedsette et utvalg for å utrede det samlede kompetansebehovet i brannvesenet. Mandatet ga utvalget i oppgave å utrede det fremtidige utdanningsbehovet ut fra dagens og fremtidens utfordringer i brannvesenet, både på det forebyggende og beredskapsmessige området. Utvalgets arbeid resulterte i [NOU 2012:8 Ny utdanning for nye utfordringer](#).

Utvalget mente at dagens kompetanse ikke er tilstrekkelig til å kunne ivareta brannvesenets fremtidige oppgaver og utfordringer. Innholdet i dagens utdanning er i hovedsak begrenset til brannvesenets primær oppgaver, samtidig som utdanningslengden er for kort for å ivareta tilstrekkelig fagkompetanse som utvalget mener er nødvendig i fremtiden.

Utvalget argumenterte for at brannvesenene i fremtiden bør kunne ivareta og håndtere en utvidet og mer sentral rolle i beredskap og forebyggende arbeid i kommunene. Rollen og kompetansen til brannvesenet bør derfor være mer omfattende og bredere enn det dagens utdanning gir anledning til. En bredere utdanning vil gjøre det mulig for en person å jobbe med faglige oppgaver knyttet til samfunnssikkerhet og beredskapsplanlegging i en mindre kommune, og samtidig være deltidskonstabel.

Fremtidens brannvesen bør i så stor grad som mulig gjenspeile mangfoldet i befolkningen. Utvalget mente derfor at utdanningen derfor bør bidra til å favne et bredere rekrutteringsgrunnlag til brannvesenet, samtidig som den skal være en utdanning de beste kandidatene synes er attraktiv og søker seg til.

På bakgrunn av dette anbefalte derfor utvalget at grunnutdanningen i en fremtidig utdanning for brannvesenet legges på fagskolenivå, mens lederutdanningen legges på høgskolenivå. Fagskolenivået vurderes som best egnet i forhold til praktisk forankring og tilknytning til utøvelse av fag. En grunnutdanning på fagskolenivå vil etter utvalgets vurdering best muliggjøre en helhetlig tilnærming for heltids- og deltidspersonell. Videre er høgskolenivået vurdert som best egnet for å gi brannvesenets ledere tilstrekkelig lederkompetanse.

Det ble anbefalt at grunnutdanningen for heltidspersonell i norske brannvesen bør få en lengde på to år, inkludert utplassering i arbeidslivet, i form av teknisk fagskole innenfor rammen av lov om fagskoleutdanning. Første året anbefales å bestå av en fellesmodul i brann, redning og sikkerhet, mens det i andre år kan velges mellom spesialisering innen beredskap, forebygging eller nødalarming.

Regjeringen besluttet i februar 2015 at fagskolen for utdanning av brann- og redningspersonell legges til Norges Brannskole i Tjeldsund i Nordland. På bakgrunn av dette fikk DSB i oppdrag å utarbeide en plan for hvordan arbeidet med å etablere en fagskole for brann- og redningspersonell kan organiseres og gjennomføres. Denne planen ble overlevert Justis- og beredskapsdepartementet 1.juli 2015. Av planens budsjett fremgår det at det over en periode på tre år er behov for ca. 84 millioner kroner for å gjennomføre dette arbeidet, og at det i 2016 er behov for ca. 17-18 millioner kroner for å starte opp arbeidet.

Imidlertid ble det over statsbudsjettet for 2016 ikke bevilget midler til oppstart av dette arbeidet. Dette har medført at oppstart av fagskoleutdanningen er utsatt med minst ett år – slik at oppstart tidligst vil skje høsten 2019. I møte med Statssekretær Gjermund Hagesæter i Justis- og beredskapsdepartementet 14.mars 2016 uttrykte derfor Fagforbundet viktigheten av at det blir bevilget midler til dette arbeidet over statsbudsjettet for 2017. Statssekretæren

uttrykte at Justis- og beredskapsdepartementet i den kommende statsbudsjettprosessen ville spille inn behovet for midler til arbeidet med å etablere en fagskole for brann- og redningspersonell. Samtidig påpekte han at han ikke kunne gi noen lovnader, for det er mange behov som skal dekkes, og samtidig opplever man en nedgang i oljeinntektene og at flyktnings situasjonen representerer en betydelig kostnad.